

ፌዴራሊዝም ከሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች አኳያ

ደስታ ኃይሉ 08-10-17

አገራችን የምትከተለው ፌዴራላዊ ስርዓት ለህዝቦች ሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች ቅድሚያ የሚሰጥ ነው። በህገ መንግስቱም የተረጋገጠ ነው። መንግስትም በሁሉም ተግባሮቹ የህገ መንግስቱን መንፈስ ተከትሎ በመስራት ላይ ይገኛል።

አገራችን ውስጥ ዲሞክራሲ እንዲሰፍን ካስፈለጉበት ምክንያት አንዱና ዋናው ሰብአዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶችና የማንነቶች የእኩልነት ጥያቄዎችን ለመመለስና የአፈና ስርዓቶች እንዳይመለሱ ዋስትና ለመስጠት ነው።

እንደሚታወቀው ሁሉ የኢትዮጵያ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ህዝቦች የዘመናት የሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች ጥያቄ ምላሽ ያገኘው ገዥው ፓርቲ ህዝቡን በማሳተፍ ባካሄደው መራራ ትግል ነው። ይህ ፈታኝና በርካታ የህዝብ ልጆችን ህይወት የቀጠፈና አካልን ያጎደለ ትግል፤ ዜጎች በቋንቋቸው የመናገር፣ የመማር፣ የመዳኘት... ወዘተ. መብት የተጎናጸፉትና በተግባር እየተረጎሙ ያሉትን ዲሞክራሲያዊ ህገ መንግስት ያስገኘ ነው።

የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት ለዜጎች ካጎናፀፋቸው ዲሞክራሲያዊ መብቶች መካከል የቡድንና የግለሰብ መብቶችን ይገኛቸዋል። መብቶቹ በዋናነት የአመለካከትና ሃሳብን በነጻ የመያዝና የመግለጽ፣ የመሰብሰብና ሰላማዊ ሰልፍ የማድረግ ነጻነት እንዲሁም አቤቱታን ማቅረብን የሚያጠቃልሉ ናቸው።

በፌዴራላዊ ስርዓቱ ማናቸውም የቡድንና የግለሰብ ፖለቲካዊ መብቶች ያለ አንዳች ጣልቃ ገብነት የሚከናወኑና ከበሬታ የሚቸራቸው ብሎም በፖሊስ ሃይል ጉልህ ጥበቃ የሚደረግላቸው ናቸው።

በፌዴራላዊ ስርዓቱ የኢትዮጵያ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች እና ህዝቦች ከሀገራቸው ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ህይወት ተገልለውና ተረስተው በባይተዋርነት ለመኖር የተገደዱበት አድሎአዊና ፍትህ አልባ ሁኔታ ሙሉ ለሙሉ ተቀይሮ፤ ዜጎች በማንኛውም ሀገራዊ ጉዳይ ውስጥ እኩል ተሳታፊ የመሆን ዕድል አግኝተዋል። ይህንንም በተጨማሪም ስራ ላይ በማዋል የሀገራችንና የህዝባችን የማደግና የመበልጸግ ተስፋን በእጅጉ ለማለምለም ችለዋል።

መላው ብሔሮች፣ ብሔረሰቦች እና ህዝቦች በመብቶቻቸው እየተገለገሉና ዘላቂ ጥቅሞቻቸውን እያስከበሩ በፈጣን ልማትና በዲሞክራሲያዊ ሥርዓት ግንባታ አቅጣጫ ላይ የተያያዙት ፈጣን የዕድገት ጉዞም የፌዴራላዊ ሥርዓቱ ተጨባጭ ፍሬ ነው።

በሀገራችን እውን የሆነው ፌዴራላዊ ሥርዓት ለሀገራችንና ለህዝባችን አንድነት፣ ሰላምና ዕድገት መጠናከር ወሳኝ አስተዋጽኦ ያበረከተ ነው፤ በማበርከት ላይም ይገኛል። የዚህ አዲስ ሥርዓት ግንባታ ሂደት በተጨማሪም ተፈትኖ ፍቱንነቱ የተረጋገጠ ነው።

በመገንባት ላይ የሚገኘው ፌዴራላዊ ሥርዓት በሀገራችን ላይ አንዣቦ የነበረውን የመብታትን አደጋ ያስወገደና በእኩልነትና በመፈቃቀድ ላይ ለተመሰረተ ከብረት የጠነከረ የህዝቦች አንድነት ዘላቂ ዋስትናን ያስገኘ ነው።

የኢትዮጵያ የፌዴራል ሥርዓቱ አባል መንግሥታት የተደራጁት በመሠረቱ በብሔር ብሔረሰብ ነው። ይህ የሆነበት ምክንያት ባለፈው ታሪክ ማንነቶች የተነፈጉትን መብት፣ ታፍኖ የነበረውን ታሪክ፣ ቋንቋ፣ ባህልንና ሌሎች የማንነት መገለጫዎች በህገ መንግስት ማረጋገጥ ብቻ ሳይሆን በተግባርም ተፈጻሚ ማድረግ የሚችሉት ይህንኑ አወቃቀር በመከተል ስለሆነ ነው።

ማንነቶች የተዛባውን ግንኙነት መወገዱን ማረጋገጫ መሣሪያ እንደሆነ ስላመኑበትና በዚህ አወቃቀር አዲስ የእኩልነት ግንኙነትና የጋር ህልውና እንዲመሠረት ስለወሰኑ የተከተሉት አወቃቀር ነው። የኢትዮጵያ ፌዴራል ሥርዓት አንዱ ልዩ ባህሪ ተደርጎ የሚወሰደው አንዱ ይህ ነው። ባደጉት አገራት በተለምዶ የሉዓላዊ ሥልጣን ባለቤት ተደርገው የሚወሰዱት ህዝቦች ናቸው። ይህ አስተሳሰብ የቡድን መብቶችን ወደ ጎን መተውን ብዙዎች ምሁራን ይስማሙበታል።

የኢትዮጵያ ብሔሮች፣ ብሔረሰቦችና ህዝቦች የአዲሲቷን ኢትዮጵያ የወደፊት ዕድል የመወሰን ሥልጣን ባለቤት መሆን እንዳለባቸው በወኪሎቻቸው አማካይነት ይፋ አድርገዋል። በምስረታው ወቅት የገቡትን ቃል በአፈፀፀም ሂደት እንዳይዛነፍ የመጠበቅ ኃላፊነት የሚሰጣቸውን ህገ መንግሥት የመተርጎም ሥልጣን ወስደዋል። የዚህ ድንጋጌ ቁልፍ ትርጉም በመከባበር፣ በመተማመንና በመተባበር በእኩልነት አብሮ የመኖር ስምምነት ነው።

የራስን ዕድል በራስ የመወሰን መብት የግል መብቶችን ለማረጋገጥ ወሳኝ እንደሆነ የመንግሥታቱ ድርጅት የሰብዓዊ መብት ኮሚቴ ይገልጻል። ብዙ ፀሐፊዎች የቡድን መብቶች ከግል መብቶች ተለይተው መገደብ የሌለባቸው እንደሆኑ ይገልጻሉ። የግል መብቶችን በማረጋገጥ ብቻ የቡድን መብቶችን ማረጋገጥ እንደማይችል፣ የቡድን መብቶችን የሚከለክል ስርዓት የግለሰብ መብቶችን ብቻ በማስከበር የተሟላ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ሊሆን እንደማይችል የሚገልፁም አሉ።

ከዚህ በተጨማሪ አንዳንድ ያደጉ የዲሞክራሲ አገሮች የቡድን መብቶችን በተሟላ መልኩ ባለመረጋገጣቸው ምክንያት የቡድን መብት ጥያቄዎች ከጊዜ ወደ ጊዜ እየተጠናከሩ የአገራቱን ውስጣዊ ስላም በማናጋት ላይ ይገኛሉ። የኢትዮጵያን ሁኔታ ስንመለከት ደግሞ የብሔሮችና ብሔረሰቦች እሥር ቤት ልትሆን የቻለችው የቡድን ማንነቶች ማፈን ዋነኛ የጭቆና መገለጫ ስለነበር ነው።

በፌዴራላዊ ስርዓቱ ከተደነገጉ የህዝብ መብቶች ውስጥ አንዱ የሃይማኖት እኩልነት ነው። መንግሥትና ኃይማኖት የተለያዩ መሆናቸውን፣ ሁሉም ሰዎች በመካከላቸው የዘር፣ የብሔር፣ የብሔረሰብ፣ የጾታ፣ የኃይማኖት ልዩነት ሳይደረግ እኩል የህግ ጥበቃ እንደሚደረግላቸው፣ ማንኛውም ሰው የማሰብ፣ የህሊናና የኃይማኖት ነፃነት፣ የመረጠውን ሃይማኖት ወይም እምነት ለብቻው ወይም ከሌሎች ጋር በመሆን የማምለክ፣ የማስተማርና የመግለፅ መብት አለው።

የስርዓቱ መሰረት የሆነው ህገ መንግስት ለእነዚህ ድንጋጌዎች ልዩ ትርጉም የሚሰጣቸው የኃይማኖቶች እኩልነትና የእምነት ነጻነት ሳይረጋገጥ ያለፈውን የተዛባ ግንኙነት ማስተካከል አይቻልም ከሚል መሠረታዊ አስተሳሰብ በመነሳት ነው።

አዲስ የኢትዮጵያዊነት ማንነት የመገንባት ጉዳይም ከእነዚህ መብቶች ጋር በቀጥታ የተቆራኘ ነው። ለህዝብ የሚገደብ መብት መኖር የለበትም የሚል መሠረታዊ እምነት ፌዴራላዊ ስርዓቱ ስለሚያምነበት ነው። የኢትዮጵያ ህዝቦች በግልም ይሁን በቡድን የመረጡትን እምነት የመከተል መብታቸውን ማረጋገጥ የህዝብ ልዕልና አንድ አካል ስለሆነም ጭምር ነው። በመሆኑም የአገራችን ፌዴራሊዝም እነዚህን የቡድንና የግል ሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶች ዛሬም ይሁን ነገ በማክበርና በማስከበር ይቀጥላል።

